

אלימות אינטימית

| מחשבות קורונה | רות פרסר

מגפת הקורונה משפיעה על כולם, בכל מקום, אבל היא משפיעה באופן שונה על קבוצות שונות באוכלוסייה, תוך העמקה של פערי שוויון. [...] למגפה הבינלאומית השלכות חברתיות וכלכליות הרות אסון על נשים וילדות [...] אני מפציר בממשלות לשים נשים וילדות במרכז המאמצים להתמודדות עם ההתאוששות ממגפת הקורונה. זה מתחיל בהצבת נשים כמנהיגות, עם ייצוג שוויוני במוקדי קבלת החלטות.

אנטוניו גוטרש, מזכ"ל האו"ם 19.4.2020

כשבועיים לאחר שהתגלה מקרה ההדבקה הראשון בנגיף הקורונה החלה ממשלת ישראל ליישם מדיניות של "ריחוק חברתי", לרבות איסור על קיום אירועים והתקהלויות, השבתת מערכת החינוך, סגירת עסקים והוצאתם של עובדים לחופשות ללא תשלום. במהירות וביעילות, תוך אכיפה מוגברת והטלת קנסות, החל המרחב הציבורי להתפוגג. הנחת העבודה של משרד הבריאות והמטה לביטחון לאומי (להלן המל"ל) – הגורמים האמונים על ניהול ה"אירוע", כפי שהוגדר משבר הקורונה – היתה שהבית הוא מקום בטוח, שלכולם יש בית לשהות בו ושצמצום המגע האנושי לבני משפחה מדרגה ראשונה המתגוררים יחד מבטיח את בריאות הציבור. בית ומשפחה היו אם כן את התשתית שהיתה אמורה להבטיח את שלומם של תושבי ישראל נוכח מה שהוגדר כאיום והתנסח במונחים של מלחמה. ומלחמה אכן התרחשה: בחסות הגבלות התנועה וההסגר, החלו לזרום בתקשורת המקומית והעולמית דיווחים על עלייה דרמטית בתלונות על אלימות במשפחה – במרבית המקרים אלימות שהופעלה על ידי גברים נגד בנות זוגם וילדיהם. קווי החירום למניעת אלימות ומרכזי הסיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית דיווחו על עלייה בפניות הנוגעות לאלימות המתרחשת בין כותלי הבית. ההסגר, כך הסתבר, מייצר כר פורה לאלימות גם במשפחות שבהן היתה זו ההתפרצות הראשונה. הנתונים אינם מפתיעים: מחקרים מראים כי הסתופפות בבתים ושהות ממושכת בקרב המשפחה הם גורמים המנבאים אלימות גם ללא מצב חירום לאומי (למשל בחופשות קיץ ובחגים).²

עניינו של חיבור זה הוא ביאור המושג "אלימות אינטימית" בהקשרו העכשווי, כשנדמה שהיא זוכה להכרה ממסדית וחברתית, הן בהקצאת תקציבים, תוכניות וכוח אדם, והן באיסוף נתונים הניתנים לכימות על ידי ארגוני חברה אורחית, גופי מחקר ורשויות מדינתיות. על רקע זה נשאלת השאלה כיצד למרות הנכחתה, היא מתפוגגת לחלוטין בקרב קובעי מדיניות, התובעים מכולם להישאר בבית גם כאשר האלימות בין כתליו נוסקת. כפי שהתברר בימים שלאחר הטלת

מגבלות התנועה, תהליך קבלת ההחלטות שמלווה את ניהול משבר הקורונה מתעלם מקיומה של אלימות אינטימית. הניתוח שיובא להלן מבקש להתחקות אחר התנאים המאפשרים את הדיאלקטיקה של ההכרה והתפוגגות באמצעות קריאה במרשמים האידאולוגיים המזהים בית עם ביטחון, גם כאשר המציאות האמפירית מפריכה הנחה זו. הטענה היא כי אלימות אינטימית בגרסת המגפה מתאפשרת הודות לנטישה ממסדית, הממסכת באופן פעיל את קיומה באמצעות אידיאליזציה של בית ומשפחה כמרחבים של ביטחון והגנה.

אלימות אינטימית היא אלימות המתקיימת בין בני זוג (הטרנסקסואלים או להט"בים), במערכת יחסים או לאחר שזו הסתיימה, במסגרת פורמלית כמו נישואים או בהיעדרה. היא מתחוללת בהקשרים סוציו-אקונומיים, גיאוגרפיים, תרבותיים ואתניים מגוונים, ואף כי הקורבנות והתוקפים עשויים להיות בני כל המגדרים, במרבית המקרים הקורבנות הן נשים במערכות יחסים הטרנסקסואליות.³ על פי ארגון הבריאות העולמי, אלימות אינטימית היא צורת האלימות הרווחת ביותר כלפי נשים. דו"ח משנת 2013 מציין כי שליש מהנשים בעולם היו חשופות לאלימות מצד בני זוגן.⁴ מדובר בלא פחות ממגפה, רק כזו שאין לה תאריך תפוגה, חיסון או תרופה; מגפה שאין התגייסות מדינתית וגלובלית להכחדתה. לכך יש להוסיף פרספקטיבה הצטלבותית. במקרה של מדינת ישראל ישנו ייצוג יתר של נשים ערביות הן בקרב הנשים הנרצחות והן בתיקי החקירה שנותרים לא מפותחים.⁵ גם נשים מהגרות פגיעות יותר לאלימות אינטימית מצד בני זוגן הישראליים, עקב נוהלי הגירה היוצרים תלות מוחלטת של המהגרת בכך ווגה בכל הנוגע להסדרת מעמדה – תהליך שאורך כמה שנים שבמהלכן היא נתונה לחסדיו.⁶

מושגים שונים משמשים לתיאור אלימות אינטימית ורווחים בשיח הציבורי, דוגמת "נשים מוכות" או "אלימות במשפחה". אלא שמושגים אלה מצמצמים את ביטויי האלימות לצורה אחת ("מוכות") ומתייחסים למגוון תוקפים פוטנציאליים (כל בן משפחה), בעוד אלימות אינטימית הוא מושג המתמקד בהקשר הזוגי ובמגוון ביטויים של אלימות ושליטה שמתקיימים לא פעם במקביל. פמיניסטיות מהגל השני המשיגו אלימות זו כמאפיין של תרבות פטריארכלית וכביטוי ליחסי כוח מגדריים. לפי תפיסה זו, בחברה שחוקיה ומוסדותיה מעוצבים מפרספקטיבה גברית הגמונית ומשרתים את האינטרסים של הקבוצה הדומיננטית, אלימות נגד נשים אינה נתפסת כמחדל ממסדי, ובמקרים רבים היא זוכה להתעלמות ואף לעידוד מרומז או בוטה.⁷ על כן לא ניתן להבין אלימות נגד נשים כאירוע פרטי המתרחש בין תוקף לקורבן, אלא כמנגנון חברתי, המשעתק ומנציח את נחיתותן של נשים הן בספֶרה הפרטית והן בספֶרה הציבורית, באמצעות תרבות של פחד.⁸

אף כי במרבית המקרים גברים הם מחולליה של האלימות האינטימית, מוסדות חברתיים ומדיניות ציבורית הם האחראים לטיפוח התנאים המאפשרים את שגשוגה, באמצעות פרופסיונליזציה של הטיפול בתופעה מחד גיסא, וצמצומה לממד האישי מאידך גיסא – כלומר התמקדות בהפללת התוקף באמצעות מערכת אכיפת החוק, והתמקדות בטיפול בקורבן באמצעות מערכת הרווחה.⁹ נוסף על כך, אלימות אינטימית היא תופעה הכרוכה בנטישה ממסדית – מושג המתאר מדיניות של התנערות המדינה ומוסדותיה מאוכלוסיות שערך השוק שלהן בכלכלה הקפיטליסטית נחשב

לנמוך (למשל נשים, קשישים, א/נשים עם מוגבלויות או מיעוטים גזעיים ואתניים). התנערות זו באה לידי ביטוי בין השאר באסדרה ובהתערבות מערכתית שאינה פותרת את הבעיה, ובמקרים רבים אף מייצרת סבל נוסף.¹⁰ לדוגמה, אף כי בהמלצות הוועדה הבין-משרדית לטיפול בתופעת האלימות במשפחה, שאומצו עקרונית על ידי ממשלת ישראל בשנת 2017, נכללות גם המלצות בתחום הטיפול בגברים אלימים, נתונים מראים כי רק מיעוט מהגברים שנהגו באלימות כלפי בנות זוגם משתלבים בטיפול במסגרת כלשהי. במקביל קיים פער משמעותי בין התקצוב הרשמי ובין הסכומים שהועברו בפועל, ובמקרה של תקציב לשנת 2019 התוכנית נגנזה כליל.¹¹

שני עקרונות מארגנים עשויים לסייע בביאורה של תופעת האלימות האינטימית: מרחב וביטחון. עקרונות אלה כרוכים זה בזה ומתנסחים זה באמצעות זה. הביקורת הפמיניסטית מצביעה על האופנים שבהם החלוקה הבינארית בין המרחב הפרטי למרחב הציבורי מיתרגמת לחלוקת תפקידים מגדרית: המרחב הציבורי נחשב לאתר שבו מתבצע התפקיד החברתי העיקרי של גברים, ואילו המרחב הפרטי הוא האתר שבו מתבצע לכאורה תפקידן החברתי העיקרי של נשים.¹² ביקורת זו מצביעה על השילוב בין אידיאליזציה של הבית כמרחב בטוח – שבו שוררת אינטימיות ושדיריו נהנים מתחושת שייכות, שמחה, רוגע וחירות – ובין דמוניזציה של ה"חוץ" המאיים, המעודדת נשים לצמצם את השימוש במרחב הציבורי.¹³ במקביל, ניתוח פמיניסטי חשף את הבית כמרחב של שליטה ואלימות, ואת היציאה ממנו כנתיב לשחרור, רווחה ושייכות, למשל ביציאה של נשים למרחבי תעסוקה, פנאי או פעילות קהילתית, או ביציאתן של שורדות אלימות למקלטים.¹⁴ יתר על כן, זיהוי הבית עם אינטימיות, שייכות והגנה מנטרל ביקורת חברתית ומעודד תפיסה מעוותת של אלימות אינטימית כסטייה או כיוצא מן הכלל.¹⁵ חשיפת המנגנון האידיאולוגי המרחבי הזה קריטית דווקא משום שאידיאל הבית אינו מתפקד רק כייצוג, אלא גם כמרשם לאינטימיות ולביטחון – מרשם התורם למחיקת האלימות האינטימית מהתודעה הציבורית והופך אותה לבלתי מתקבלת על הדעת.¹⁶

מחיקה זו השתקפה באופן שבו נשלחו נשים הביתה עם התפרצות נגיף הקורונה, מדינה אחר מדינה, תוך צמצום הגישה למרחבי סיוע, טיפול, סוכנות ותמיכה, ולמרות הזרם הגובר של פניות המדווחות על אלימות. כבר בשבועיים הראשונים למגפה דיווחה משטרת ישראל על עלייה חדה במספר עבירות המין במשפחה ובמספר התיקים שנפתחו בגין אלימות במשפחה. במשטרה ייחסו את ההחמרה לשהות הממושכת בבית, וכן לעובדה ששירות המבחן למבוגרים עבר לפעול במתכונת מצומצמת שהובילה להפסקת פעולתן של חלק מהקבוצות והסדנאות הטיפוליות לגברים אלימים. כשבועיים מתחילת הסגר ציין דו"ח של מרכז המחקר והמידע בכנסת כי ההתכנסות בבתי מעלה את הסיכון לאלימות נגד נשים וילדים, וכי כללי הריחוק החברתי והגבלת הפעילות במשק מקשים על איתורן של נשים ומשפחות בסיכון ועל מתן טיפול וסיוע למי שנפגעות מאלימות בשל הנוכחות המתמדת של "הגורמים האלימים בבית".¹⁷ חשוב לציין שהעלייה באלימות נגד נשים וילדים בצל המגפה היא תופעה גלובלית: ארגון הבריאות העולמי דיווח בתחילת אפריל על עלייה במספר מקרי האלימות במשפחה עקב מגפת הקורונה והתריע כי נשים עם מוגבלות, זקנות, פליטות, עקורות ונשים החיות באזורי סכסוך פגיעות אף

יותר מאחרות.¹⁸ גם נתונים אלה אינם מפתיעים: מחקרים מצביעים על החרפה באלימות כלפי נשים במצבי חירום ובאירועים מסכני חיים.¹⁹ על אף המידע המקומי והגלובלי שהיה זמין באתרי חדשות, בקרב גורמי טיפול ואכיפה ובבית המחוקקים, סברו קובעי המדיניות ומשרד האוצר כי השירותים והמסגרות לטיפול בקורבנות ובתוקפים אינם "שירותים חיוניים". בריאות הציבור נתפסה מבעד לזווית צרה: יישור עקומת ההידבקות בנגיף. על העקומה האחרת, המל"ל ומשרד האוצר לא נתנו את הדעת.

היות שמצבי חירום נוטים לגרור החרפה באלימות נגד נשים וילדים, והבית הוא האתר המרכזי שבו היא מתרחשת, הסתגרות בבית אינה ערובה לביטחון. לנשים רבות המשמעות היא גיהנום בחסות היעדר עניין ציבורי ואף בורות נרכשת.²⁰ כך אפשר למשל להבין את סירוב המל"ל למנות לצוותים המומחים לניהול משבר הקורונה נשים מקבוצות שונות בחברה הישראלית, וכן את השמטת תפקיד היועצות לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי ברשויות המקומיות מרשימת העובדים החיוניים.²¹ החלטות אלו הובילו להתעלמות מצורכיהן של נשים ונערות בזמן חירום.

ביטחון מתנסח באמצעות אידיאולוגיית ה"בית" כמרחב בטוח, בין שמדובר בבית הקונקרטי ובין שבבית הסמלי – קרי המדינה.²² בדומה להיגיון המרחבי הממוגדר, גם החוזה החברתי הביטחוני מבוסס על חלוקה מגדרית בין גברים בתפקיד המגוננים לנשים בתפקיד הפגיע הזקוק להגנה. מנגנון אידיאולוגי זה, הנע בין הפעלת סמכות וכוח ובין ציות והכרת תודה, משתקף גם בחוזה שבין המדינה לאזרחיה. מצד אחד ישות סמכותנית המתריעה ומגנה מפני איומים, ומצד שני ציבור המוותר על זכויות יסוד ומסכין בשם הביטחון עם פגיעה בחופש הביטוי, מעקב אחר אזרחים, מעצרים, דיכוי ביקורת ושיטור אינטנסיבי.²³

המחשבה הפמיניסטית הרדיקלית רואה בשליטה ובאלימות היבטים אינהרנטיים של הגבריות, המשמשים לשימור פריבילגיות ומשאבים בידיים הגמוניות. דיון פמיניסטי מקביל במושג הביטחון יצביע על מודל גבריות שמתכתב דווקא עם המודל האבירי, המבוסס על ערכים כמו הגנה על החלש, אהבה והקרבה עצמית למען ביטחון המשפחה או הקולקטיב.²⁴ כך, טוענת איריס מריון יאנג, אף כי מדובר באידיאולוגיה המתבססת על הפעלת אלימות, נקודת המוצא בשיח הביטחון ההגמוני היא של התגוננות ושל הגנה על החלש והפגיע. תפיסה זו רואה ב"חוץ" – כלומר כל מה שנמצא מחוץ לגבולות המדינה או לגבולות הקולקטיב – מקור לסכנה ועוינות, בעוד ה"בית" הוא המקום הבטוח והמוגן. לפיכך, כשה"בית" בסכנה – ובחברות מיליטריסטיות הבית מוצג תדיר כנתון בסכנה – ההיגיון המכריע הוא זה של המגן הכוחני, תוך דחיקת כל היגיון אחר (כמו השקעה בתשתיות, ברווחה, במיטות בבית חולים, בדיוור ציבורי, בחינוך, ברשת ביטחון לאזרחי המדינה וכן הלאה). בהקשר זה, גורסת יאנג, כניעות נשית אינה מתפרשת כתוצר של הפעלת אלימות, אלא כביטוי להכרת תודה ולהערכה, לציות מרצון ולבחירה. כאשר אב מזהיר את בתו שלא להתרוצץ ברחבי העיר בשל הסכנות שאורבות לה, מדובר בגבריות מגוננת; הכרזה על מצב חירום והשעייתם של חוקים, זכויות ומגבלות על הכוח השילטוני בשם הביטחון – זו גבריות מגוננת. במצבים אלה העליונות הגברית או המדינתית אינה נתפסת כתוצר של כוח אלים אלא ככוח מטפח ומגונן. ניסיון להשתחרר מהגנת המדינה (או הגבר) או לכפור בהיגיון

המכפיה נשים (ואזרחים) לסדר היום המיליטריסטי נתפס כחוסר נאמנות ועלול לגרור אלימות.²⁵ אין זה מפתיע אם כן כי הגוף האמון בימי הקורונה על ההחלטה מהי "בריאות" ועל המדיניות המיועדת להבטיח את שלום תושבי המדינה הוא המל"ל, גוף שיעודו הוא "מטה לראש הממשלה ולממשלה בענייני חוץ וביטחון של מדינת ישראל".²⁶ מינוי זה לא היה נהיר גם לוועדת הכנסת המיוחדת בעניין ההתמודדות עם נגיף הקורונה, או ה"אירוע" – לשון קיצור ל"אירוע ביטחוני" – כפי שכונה משבר הבריאות. הוועדה לא השתכנעה לגבי עדיפות הכלים הארגוניים של המל"ל על פני מטה המורכב מנציגי המערכות המושפעות מהמשבר, והצביעה על היעדרות נציגי החברה הערבית והחברה החרדית שהושפעו מהמשבר באופן קשה במיוחד.²⁷ אולם אפילו דו"ח הוועדה אינו מזכיר את היעדר הייצוג לנשים – האוכלוסייה הפגיעה ביותר בשלל הקשרים: אלימות אינטימית, פיטורים והוצאה לחל"ת, והנושאות ברובו של עול הטיפול במשפחה שבבית.²⁸ הפקדת ניהול המשבר בידי המל"ל הוא רק מופע אחד של ההיגיון הביטחוני ששרה בכול: רטוריקת ה"אירוע" כיכבה בראיונות עם דובר משרד הבריאות, מנכ"ל משרד הבריאות ואתר בנק ישראל, וכך גם הרטוריקה המיליטריסטית והשימוש השגור במושגים כמו קרב ומלחמה.²⁹

לסיכום, בית וביטחון פועלים כמרשמים אידיאולוגיים לטיפול במשבר, אולם גם תורמים למחיקתה של האלימות המתרחשת בחסותו של אותו מרשם. אין פלא שהמושג השגור לתיאור אלימות אינטימית, "אלימות במשפחה", מקיים בסמיכות "אלימות" ו"משפחה" בלי לערער על אידיאל המשפחה כגילום של חמימות, רוך, סעד וקרבה. אידיאל זה יציב מתמיד, כפי שהשתקף הדבר במדיניות ניהול מגפת הקורונה. היעלמותה של האלימות האינטימית מסדר היום הציבורי לא הייתה אפשרית אלמלא המעמד היציב של משפחה כמיתוס שמשוקעות בו משמעויות מיוחדות. אובייקטים כמו "משפחה" או "בית" מעוררים בנו אסוציאציות שהוטענו בהקשר חברתי ותרבותי ספציפי. לפיכך, גם כאשר אלימות נקשרת למשפחה בסמיכות דקדוקית וציבורית, המשמעות ההגמונית, המיתית של המילה "משפחה" נותרת על כנה. רולאן בארת הציג לאתגר מיתוסים ולערוך קריאה מערערת במשמעות של אובייקטים. קריאה מערערת בתופעת האלימות האינטימית מחייבת לפיכך קריאה במיתוסים המתחזקים אותה: בית ומשפחה, ביטחון ואומה.³⁰

הערות

- בתוך: בג"ץ 2541/20 עמותת איתך מَعَكَ משפטניות למען צדק חברתי נ' ראש הממשלה. http://www.itach.org.il/wp-content/uploads/%D7%91%D7%92%D7%A5-2541-20-%D7%90%D7%99%D7%AA%D7%9A-%D7%9E%D7%A2%D7%9B%D7%99-%D7%95%D7%90%D7%97-%D7%A0%D7%92%D7%93-%D7%A8%D7%94%D7%9E-%D7%95%D7%90%D7%97-%D7%9C%D7%94%D7%A4%D7%A6%D7%94.pdf?fbclid=IwAR21T-8sDe6CfWyiI3MQNWa5wpHtuDkyq4Dhb_5g3bokuZTw6N-KwdNZya8

2. Amanda Taub, "A New Covid-19 Crisis: Domestic Abuse Rises Worldwide", *The New York Times* (2020) <https://www.nytimes.com/2020/04/06/world/coronavirus-domestic-violence.html>

3. World Health Organization & Pan American Health Organization, "Understanding and addressing violence against women: intimate partner violence" *World Health Organization*, כן, "אלימות במשפחה בדגש על אלימות כלפי נשים: ריכוז נתוני המשטרה לשנים 2016-2017", הכנסת מרכז המחקר והמידע, (2018) <https://apps.who.int/iris/handle/10665/77432> . כך גם עולה מן הדו"ח שהוגש על ידי מרכז המחקר של הכנסת על תיקי חקירה שנפתחו בגין עבירות אלימות בין בני זוג ראו: נורית יכימוביץ-כהן, "אלימות במשפחה בדגש על אלימות כלפי נשים: ריכוז נתוני המשטרה לשנים 2016-2017", הכנסת מרכז המחקר והמידע, (2018) https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/ed679161-15b0-e811-80e5-00155d0a259e/2_ed679161-15b0-e811-80e5-00155d0a259e_11_10932.pdf

4. World Health Organization, "Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence" (2013). <http://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence/9789241564625/en>

5. כ 20% ממקרי רצח נשים ערביות מפוענח לעומת 100% ממקרי רצח נשים יהודיות. ראו: מנאר חסן, "הפוליטיקה של הכבוד - הפטריארכיה, המדינה ורצח נשים בשם כבוד המשפחה", בתוך: דפנה יורעאלי, אריאלה פרידמן, הנרייט דהאן-כלב, חנה הרצוג, מנאר חסן, חנה נוה, סילביה פוגל-ביז'ואי (מחברות), מין, מיגדר ופוליטיקה (קו אדום - הוצאת הקיבוץ המאוחד: תל-אביב, 1999); מסקנות ועדת הפנים והגנת הסביבה בעקבות החלטה על דיון מהיר, "אוזלת ידה של המשטרה במניעת רצח נשים ברמלה-לוד ובחברה הערבית" <https://main.knesset.gov.il/Activity/committees/InternalAffairs/Conclusion/Conclusion241114.pdf>

6. הדר דנציג-רוזנברג ונעמי לבנקרון, "אלימות הגירתית", עיוני משפט לז' (2015): 341-387.

7. R. Emerson Dobash & Russell Dobash, *Violence against wives: A case against the patriarchy* (London: Open Books, 1979); Catharine MacKinnon, *Sexual harassment of working women: A case of sex discrimination* (New Haven, CT: Yale University Press, 1979)

8. Susan Brownmiller, *Against our will: Men, women, and rape* (New York: Bantam Books, 1975)

9. אראלה שדמי, "לקראת תפיסה אחרת של אלימות גברים נגד נשים: אחריות החברה והמדינה", בטחון סוציאלי, 64 (2003): 44-5.

10. João Biehl, *Vita: Life in A Zone of Social Abandonment* (Los Angeles, CA: University of California Press, 2005); Henry A. Giroux, "The Politics of Disposability", *Dissident Voice* (2006) <http://dissidentvoice.org/Sept06/Giroux01.htm>

11. אמיר אלון, "הכסף האבוד להצלחת נשים: כך נגנו התקציב לטיפול באלימות במשפחה", *ynet*, 6.5.2020. <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5725906,00.html>; חדוה קפלינסקי, "מעקב אחר תקצוב התוכנית הבין-משרדית למניעת אלימות במשפחה ולטיפול בה", מרכז המחקר והמידע

- של הכנסת, 2019 https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/b92a0e5f-baf8-e911-810f-00155d0af32a/2_b92a0e5f-baf8-e911-810f-00155d0af32a_11_13647.pdf.
12. אורנה בלומן, "מרחב ופריפריה: הקדמה למקומן האחר של נשים", בתוך נשים בדרום: מרחב, פריפריה, מגדר, עורכות הנרייט דהאן-כלב, ניצה ינאי, וניצה ברקוביץ' (תל אביב: חרגול, 2005), 41-17, 30.
13. Doreen Massey, *Space, Place and Gender* (Oxford: Polity Press, 1994); טובי פנסטר, של מי העיר הזאת: תכנון, ידע וחיי יומיום (תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 2012); הגר קוטף, "בית", מפתח 1 (2010): 15.
14. Molly Warrington, "'I Must Get Out': The Geographies of Domestic Violence", *Transactions of the Institute of British Geographers*, 26 (3) (2001): 365-382; פנסטר, של מי העיר, 119.
15. קוטף, בית, 11.
16. Katherine Brickell, "'Mapping' and 'doing' critical geographies of home", *Progress in Human Geography*, 36 (2) (2012): 225-244; Joshua M. Price, "The Apotheosis of Home and the Maintenance of Spaces of Violence", *Hypatia*, 17 (4) (2002): 39-70.
17. אורלי אלמגור לוטן, "אלימות במשפחה נוכח משבר הקורונה: מידע ראשוני", מרכז המחקר והמידע של הכנסת (2020) https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/c56a4db9-9171-ea11-8113-00155d0af32a/2_c56a4db9-9171-ea11-8113-00155d0af32a_11_13774.pdf.
18. World Health organization, "COVID-19 and violence against women: What the health sector/system can do" (2020) <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/331699/WHO-SRH-20.04-eng.pdf?ua=1>.
19. כך לאחר הצונאמי באוקיינוס ההודי בשנת 2004, הוריקן קתרינה בשנת 2005, ורעידת האדמה בהאיטי והמגיפה שפרצה בעקבותיה בשנת 2010. ראו דורי ריבקין, טל ארוז, יניב אורן, דנה ברנדר, שקד לובוצקי-גטה, מעין סרבר ולייזה מורן-גלעד, "התמודדות עם אלימות נגד נשים במערכת יחסים זוגית בעת משבר הקורונה: סקירה בין-לאומית", מאיירס-ג'וינט-ברוקדייל (2020) <https://brookdale.jdc.org.il/wp-content/uploads/2020/04/Domestic-Violence-against-women-during-corona.pdf>.
20. יעל חסון, "עבור חלקנו הבית מסוכן יותר מהקורונה", מרכז אדוה (2020) <https://adva.org/he/coronavirus-violenceagainstwomen>.
21. ראו בג"ץ 2541/20 עמותת איתך מَعَكִּי משפטניות למען צדק חברתי נ' ראש הממשלה, בדרישה לייצוג שוויוני ומינורי של נשים ערביות וחרדיות לצוותי המומחים למשבר הקורונה במטה לביטחון לאומי; טלי חרות-סובר, "צוות המומחים של המל"ל: בלי נשים וכלי ערבנים", *The Marker* (2020) <https://www.themarker.com/coronavirus/1.8759071>; בג"צ עמותת איתך מَعَكִּי משפטניות למען צדק חברתי נ' שר הפנים, בדרישה להוסיף את תפקיד היועצת לקידום מעמד האישה ברשויות המקומיות לרשימת התפקידים החיוניים ברשות המקומית בעת משבר הקורונה <http://www.itach.org.il/wp-content/uploads/%D7%A2%D7%AA%D7%99%D7%A>

8%D7%AA-%D7%94%D7%99%D7%95%D7%A2%D7%A6%D7%95%D7%AA-
%D7%A2%D7%95%D7%AA%D7%A7-%D7%A1%D7%95%D7%A4%D7%99-
%D7%9C%D7%94%D7%92%D7%A9%D7%94.pdf

Iris Marion Young, "The Logic of Masculinist Protection: Reflections on the Current .22
.Security State", *Signs*, 29 (1) (2003): 1–25

.23 שם.

Nancy Chodorow, *The* לעומת נשיות הנתפסת כפייסנית ושוחרת שלום. למודל הרדיקלי ראו
Reproduction of Mothering: Psychoanalysis and the Sociology of Gender (Berkeley:
University of California Press, 1978); Sarah Ruddick, *Maternal Thinking, Towards a*
Politics of Peace (Boston: Beacon Press, 1989)

Michel Foucault, "Technologies of the Self", In *Technologies of the Self: A Seminar* .25
with Michel Foucault, ed. Luther Martin, Huck Guttman, and Patricia Hutton (Amherst:
University of Massachusetts Press, 1988), in Young, Logic, 6

אתר המל"ל <http://www.nsc.gov.il/he/About-the-Staff/Pages/default.aspx> .26

.27 הכנסת, "הוועדה המיוחדת בעניין ההתמודדות עם נגיף הקורונה: מסקנות ביניים" (2020): 27-25.
<https://m.knesset.gov.il/Activity/committees/CoronaVirus/Documents/temprepord.pdf>
על פי דו"ח הוועדה, היעדר הייצוג של חרדים וערבים חמור במיוחד היות שמדובר באוכלוסיות שלגביהן
עבודת המל"ל לקתה בעיוורון והזנחה. ראו עמ' 8, 10.

.28 ראו בג"ץ 2541/20, עמותת איתך.

.29 לדוגמה ניר גונטז', "על הקו עם אייל בסון", הארץ, 15.4.2020 <https://www.haaretz.co.il/magazine/premium-1.8763536>;
מעריב אונליין, "בר סימן טוב: חוששים שפנינו לאירוע
שימשך עד 2021, נבדוק את הערכות שהמוסד הביא", מעריב, 19.3.2020 <https://www.maariv.co.il/corona/corona-israel/Article-755076>;
בנק ישראל, "אירוע הקורונה – מידע חיוני
לציבור" <https://www.boi.org.il/he/BankingSupervision/Pages/COVID19VIRUS.aspx>

אורלי נוי, "משבר הקורונה: חיכינו לראש ממשלה, קיבלנו שר צבא", שיחה מקומית, 15.3.2020
<https://www.mekomit.co.il/%D7%9E%D7%A9%D7%91%D7%A8-%D7%94%D7%A7%D7%95%D7%A8%D7%95%D7%A0%D7%94-%D7%97%D7%99%D7%9B%D7%99%D7%A0%D7%95-%D7%9C%D7%A8%D7%90%D7%A9-%D7%9E%D7%9E%D7%A9%D7%9C%D7%94-%D7%A7%D7%99%D7%91%D7%9C%D7%A0%D7%95>;
כתבי מעריב, "בהוראת נתניהו: המלחמה בקורונה תתבצע מהבונקר לניהול משברים",
מעריב, 27.3.2020 <https://www.maariv.co.il/corona/corona-israel/Article-756616>

.30 רולאן בארת, מיתולוגיות, מצרפתית: עידו בסוק (תל אביב: בבל, 2004)

